

FOCUS Sekcie riadenia programov regionálneho rozvoja

Ochranári majú v eurofondoch zelenú

Je téma ochrany životného prostredia dostatočne lákavá pre mladých? Tí, čo navštevujú akcie Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny, majú na to jednoznačný názor tak ako 16 ročná Andrea: „**Najprv musí vzniknúť informácia, ku**

ktorej sa mladí môžu dostať, inak by ich to asi nezaujalo. Vďaka napríklad filmom si uvedomia že naša príroda potrebuje ochranu. Nevedela som, že problém skládok je až taký akútny.“

Študent strednej školy z Litovského Mikuláša 17 ročný Rastó vraví: „Možno sa takouto výchovou niečomu predíde. Ja som o tejto problematike nič nevedel, čiže som sa dozvedel veľa nového.“

Percentuálne vyjadrenie rozdelenia finančných prostriedkov v rámci projektu Príroda nepozná hranice – Příroda nezná

hranic z Európskeho fondu pre regionálny rozvoj v rámci Programu cezhraničná spolupráca Slovenská republika – Česká republika 2007 – 2013 hovorí v neprospech Slovenska. Čerpanie mal Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny len vo výške 8,01 percenta oproti sume určenej Severomoravskému regionálnemu združeniu českých ochrancov prírody, ktorá predstavovala výšku až 91,99 percenta. Podľa podpredsedníčky Ústredného výboru Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny (ÚV SZOPK) **pani RNDr. Olgy Removčíkovej** to bolo dané nízkymi finančnými možnosťami SZOPK pri spoločnom financovaní projektu.

Člen ÚV SZOPK **pán RNDr. Vladimír Slobodník, CSc.**, však hovorí, že napriek malému finančnému príspevku, sa na slovenskej strane podaril celý rad zaujímavých akcií, o ktoré je aj po skončení projektu stále záujem u verejnosti.

V rámci projektu vznikli na Slovensku tri a na českej strane zasa sedem Informačných centier. Ich pracovníci v Prievidzi, v Dolnom Kubíne a v Liptovskom Mikuláši neustále odpovedajú na otázky verejnosti.

Pán Vladimír Slobodník hovorí: „Ten záujem neutícha, ale sa stupňuje. Ľudia majú záujem o všetko. Raz sú to netopiere, potom mokrade, zasa medvede, či hmyz.“

„Pripravili sme putovné výstavy, prednášky, konferencie, odborníci v našich informačných centrách odpovedajú na otázky zo všetkých sfér. Aktuálne o výruboch stromov, či o zatepľovaní bytov a domov, pri ktorom je nutné chrániť

živočích, najmä dážďovníky a netopiere, ale veľký záujem je dlhodobo aj o hubársku poradňu“ hovorí pani Oľga Removčíková a dodáva: „Ľudia často nevedia, kam na ktorú Inšpekciu životného prostredia, či na úrady životného prostredia sa majú obrátiť.“

Pritom ako zdôrazňuje **pani Oľga Removčíková**, u nás máme vyše 500 členov SZOPK, ktorí dávajú odborné rady širokej verejnosti úplne zadarmo: „**U nás nie sú platení ani funkcionári zväzu, všetci sme dobrovoľníci popri svojich zamestnaniach, pričom využívame odborníkov z našich radov na bezplatné prednášky či rady.**“

Práve preto im projekt z Európskeho fondu regionálneho rozvoja pomáha udržiavať vôbec existenciu týchto informačných centier, lebo dobrovoľníci by inak nemohli verejnosti bezplatne radiť.

Len jedna z viacerých ich výstav navštívila už vyše dvadsať miest a obcí Slovenska. A na každú inštaláciu prišlo podľa počtov usporiadateľov od 800 do tisíc návštevníkov. O prírodu a environmentálnu výchovu majú záujem ako mieste školy, tak aj laická verejnosť. Takže ani nie za plných desať percent

vyčlenených finančných prostriedkov pre Slovenskú republiku v tomto projekte prichádza nevyčísliteľný efekt.

Najdôležitejšia je totiž výchova mládeže k vzťahu k životnému prostrediu a tým aj k miestu, kde ľudia žijú, teda k domovu. Tomu napomáhali aj seminár Eko ďalej, či akcia zameraná na školskú mládež Eko myslím – eko som venovaná Dňu Zeme, kde sa deti učili triediť odpad a pochopiť zmysel využívania odpadových surovín.

Zaujal aj výber filmov z medzinárodného filmového festivalu Envirofilm, z ktorého chceli v Informačnom centre v Dolnom Kubíne premietat' snímky v jeden deň: **„Záujem bol však taký veľký, že sme museli premietanie predĺžiť celkovo na štyri dni, pričom sála ma kapacitu 200 miest a premietalo sa dvakrát denne,“** dodáva pani Oľga Removčíková, ktorá

hovorí: „Celé Slovensko neuspokojíme a to nebol ani náš cieľ, chceme však pomáhať chrániť životné prostredie a informovať našich návštevníkoch o správnych a šetrných prístupoch človeka k prírode aspoň tam, kde je to možné.“

Okrem Informačných centier má SZOPK aj základné organizácie, ktoré v miestach svojho pôsobenia organizujú výlety detí do prírody: „**Ale tie výlety sú cielené,**“ upozorňuje pani Oľga Removčíková: „**Deti s našimi členmi vyčistia potok, ktorý za celý rok nik nevyčistí, práve naopak, ešte si tam robí niekto čiernu skládku odpadu. Otvárajú sa studničky, či v rámci projektu sme spoznali prameň rieky Nitry s jeho blízkym okolím, drevený betlehem v Rajeckej Lesnej aj Lietavský hrad, ktorého zrúcaniny rekonštruuje skupina ochrancov kultúrnych pamiatok Slovenska.**“

Ako upozorňuje aj **pán Vladimír Slobodník**, práca členov SZOPK je viac rozmanitá: „**Odborníci z našich radov, ktorí sa venujú ochrane prírody a študovali túto oblasť na vysokých školách, či sa venujú aj teraz vedeckej činnosti, chodia po besedách po všetkých možných školách od tých základných, materských, stredných, či odborných, alebo špeciálnych.**“

Tradície výroby z prírodného materiálu sú ďalšou oblasťou, ktorej sa v SZOPK venujú. **Pán Vladimír Slobodník** je totiž špecialistom ornitológom a ozývajú sa mu školy z celého Slovenska: „**Vezmem si v práci dovolenku a cestujem, aby som deťom mohol povedať nielen o význame stavania vtáčích búdok, ale im aj predviesť, ako si ich majú správne sami doma vyrobiť a ako správne umiestniť na záhrade, na balkóne, alebo v lese.**“

Ak totiž stavajú búbky svojpomocne bez odbornej rady, často vznikajú podľa pána Vladimíra Slobodníka „pasce pre vtáčiky, lebo stavajú im búbky s komínom, s okienkami so záclonkami, čo je nezmysel. Ba možno by to mohol byť aj trestný čin, veď všetky vtáky sú zákonom chránené a taká búbka je vyrabovateľná už vevericou, nie to ešte aj kunou, čiže sú pre vtáky životu nebezpečné.“

V Informačnom centre v Prievidzi má pán Vladimír Slobodník priamo výrobu búdok a na dvore má Informačné centrum SZOPK zasa jazierko s mokradťou, kde sa rozmnožujú mloky.

Nalákať trebárs najmenšiu u nás žijúcu sovu – kuvička vrabčieho, aby zahniezdil a mohol vyviesť mladé, je celý kumšt: „**Kuvičok vrabčí je veľmi náročný pri výbere miesta hniezdenia, na ktoré potrebuje až tri búdky. Jednu obsadzuje samec, v druhej hniezdi a v tretej má sklad potravy, pričom búdky sú od seba vzdialené sto, aj dvesto metrov (do tvaru trojuholníka). Čiže na jedno hniezdisko kuvička potrebujete vyvesiť najmenej 3 búdky, a do vhodného lesa aj 30 búdok, aby si vybral,**“ vysvetľuje náročnú ornitologickú alchýmiu **pán Vladimír Slobodník.**

V našich lesoch ubúdajú prirodzené bútlaviny a tak dnes na jeden hektár lesa vyvesí od 20 do 50 búdok (pre viac druhov vtákov): „**A všetky sú hneď obsadené, pritom bútlavina**

chýba aj sršňom, plchom, netopierom, proste viacerým živočíšnym druhom. A tieto druhy obsadzujú aj mnohé „vtáče“ búdky.“

V rámci spolupráce Česka a Slovenska, na ktorý je program zameraný, vznikali celý rad spoločných podujatí, kongresov a školení. V praktickej časti si často a to aj po skončení projektu vymieňajú inštalácie na výstavy. Českí ochrancovia sú zameraní viac na vizualizáciu prírody. Slovenskí zasa na výrobu odborných bannerov a panelov, kde sa popri fotografiách návštevníci dozvedia viac odborných informácií: **„Práve preto sú naše inštalácie žiadané aj v Českej republike,“** hovorí **pani Oľga Removčíková**: **„A veľkým prínosom v rámci projektu bola za tri roky pomoc pri organizovaní Celoslovenského tábora ochrancov prírody, ktorý sa organizuje už cez 50 rokov.“**

O sieťovaní však podľa **pána Vladimíra Slobodníka** nie je len spolupráca s českými ochrancami prírody: „**Ide aj o sieťovanie v rámci republík jednotlivých organizácií, škôl, múzeí a podobne.**“ Keď regionálne kultúrne centrum vypísalo, že bude prednáška **pána Vladimíra Slobodníka** o stretoch ľudí s medvedmi, prišlo večer v pracovný deň toľko ľudí, že museli priložiť tri rady sedadiel. Preto si **pán Vladimír Slobodník** myslí: „**Záujem verejnosti o problematiku ochrany prírody je veľká a nie je to len pre krvavú medializáciu.**“

Poznanie, že médiá zaujímajú najmä krváky, je nielen smutné, ale, žiaľ, u nás aj pravidelne sa opakujúce. A tak ľudia chcú vedieť, či naozaj je u nás nebezpečné chodiť do lesa. Teda situácie, ak dôjde k stretu človeka so zvieratom, spravidla

s našou veľkou šelmou s medveďom, nemusia končiť ako v bulvárnej tlači krvavou drámou, ak ľudia vedia, ako sa správať. Rovnako ako **pán Vladimír Slobodník**, tak aj viacerí ochrancovia prírody majú za sebou viacero stretov s medveďom v prírode.

Pán Vladimír Slobodník upozorňuje, že titulky v médiách sú nesprávne, ak hlásajú, že krvilačný medveď napadol človeka, pritom sa nepovie, či tento človek svojím správaním trebárs neohrozil medvedie mláďa a medvedica ho prišla len chrániť. A aj to veľmi šetrne, lebo ak by bola krvilačná, nuž človeka poľahky zabije.

Podľa **pána Vladimíra Slobodníka** aj najšetrnejší zásah medveďa je pre človeka krvavý a veľmi bolestivý, lebo na medvedej labe sa nachádzajú 4-7 cm dlhé ostré pazúry šelmy. Ten keď človeka len odsotí, nuž človek krváca celé hodiny.

Keby boli medvede krvilačné, tak ľudí rovno zabijú a takýto prípad na Slovensku v posledných desaťročiach nebol zaznamenaný. Preto je na území Slovenska, kde máme dnes unikátne stavy zvery v rámci celej EÚ dôležité, aby spoločnosť dávala väčší dôraz na osvetové vzdelávanie verejnosti.

Každý projekt podporený európskymi fondmi má v tomto smere oveľa väčší dopad, než sa na prvý pohľad zdá. A aj projekt Príroda nepozná hranice teda svojou štruktúrou ovplyvňuje celé generácie ľudí nielen v Českej, ale aj v Slovenskej republike, hoci percentuálny podiel bol u nás žiaľostne viac ako desaťkrát menší, než v Česku.

Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 – 2013

Prioritná os 1 – Podpora sociokultúrneho a hospodárskeho rozvoja

1.2 Spolupráca a sieťovanie

Projekt „Príroda nepozná hranice“

Príspevok z EÚ zdrojov

397 913,92 eur

Začiatok a ukončenie realizácie projektu

10/2010 – 09/2013

Kontakty:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Dobrovičová 12

812 66 Bratislava

tel: 00421 2 59 26 61 11

fax: 00421 2 59 26 64 35

www.mpsr.sk

Sekcia riadenia programov regionálneho rozvoja

Prievozská 2/B

825 25 Bratislava 26

<http://www.sk-cz.eu/>